

Znalci, znalecké ústavy a evidence tržeb od května 2020

Experts, Expert Institutes and Sales Records Since May 2020

Albert Bradáč*, emeritní profesor

Abstrakt

Obsahem příspěvku je informace o evidenci tržeb v České republice vztahu k soudním znalcům.

Klíčová slova: evidence tržeb.

Abstract

The content of the paper is information on records of sales in the Czech Republic in relation to forensic experts.

Keywords: sales records.

Úvodem

V čísle 2–3/2017 jsme čtenáře seznámili s problematikou, související s tehdy nově zavedenou evidencí tržeb¹⁾. Tato se v první a druhé fázi netýkala znalců, kteří měli být až ve fázi třetí. Mezitím ovšem proběhla řada změn, řadu jich provedl Ústavní soud²⁾, v září 2019 nakonec bylo v Parlamentu ČR přijato znění, jež mj. i pro nezávislá povolání zavádí spuštění poslední vlny evidence tržeb od 1. května 2020. Autor vzhledem k řadě změn doporučuje v případě aplikace prostudovat si aktuální znění zákona č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb; změny jsou: č. 183/2017 Sb., č. 8/2018 Sb. a č. 256/2019 Sb. (zde změny k 1. 11. 2019, k 1. 2. 2020 a k 1. 5. 2020).

¹⁾ Bradáč A. Znalci, znalecké ústavy a EET. *Soudní inženýrství*, 2017, 2–3, s. 140–148, dostupné na <https://dspace.vutbr.cz/handle/11012/156778>.

²⁾ Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 26/16 ze dne 12. 12. 2017: „Účelem zákona je lepší dohledatelnost hotovostních i jim obdobných plateb. To se může týkat zejména těch forem, kdy platba nemá (resp. nemusí mít) žádnou stopu v elektronické podobě. Uvedené však neplatí pro platby uskutečněné bezhotovostním převodem, k němuž dává příkaz zákazník jednak prostřednictvím provozovatele systému platebních karet či své banky, a jednak prostřednictvím obchodníka, který je poplatníkem a který má tržbu v souladu s nyní posuzovaným zákonem zaevidovat. Ústavní soud proto přistoupil ke zrušení § 5 písm. b) zákona, neboť tržby plynoucí z bezhotovostních převodů jsou poměrně dobře dohledatelné a není tedy dostatečně silný a legitimní zájem státu na jejich plošné evidenci. Stát musí dodržovat určité jisté informační sebeomezování, může-li jím zajišťované funkce zabezpečit i jinak. V opačném případě dochází k porušení práva na ochranu soukromí a na informační sebeurčení tak, jak je tomu v tomto případě.“ (Dostupné na https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2017/Pl_US_26_16_na_web_vcetne_vsech_disentu.pdf). Platební terminál (čtečku platebních karet) lze pořídit k počítači i k mobilu, na Internetu je velká nabídka, zpravidla pod 1000 Kč.

Kompletní znění zákona lze nalézt například na <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-112/zneni-20200501>, kde jsou k dispozici v sekci Historie i předchozí verze.

Hlavní změnou od 1. května 2020 bude třetí možný způsob evidence pro neplátce DPH s příjmy v hotovosti (nikoliv tedy bezhotovostně převodem resp. platební kartou) do 600 000 Kč za roční období a s max. dvěma zaměstnanci, tzv. zvláštní režim evidence, s použitím papírových účtenek od finančního úřadu, se čtvrtletním hlášením hotovostních tržeb.

Historie zavádění evidence zjednodušeně:

- od 1. prosince 2016 – poskytování ubytovacích a stravovacích služeb,
- od 1. března 2017 – maloobchod a velkoobchod,
- od 1. března 2020 – ostatní činnosti.

Připomeňme, že subjektem evidence tržeb je poplatník daně z příjmů fyzických osob (kromě příjmů ze závislé činnosti, viz dále) resp. daně z příjmů právnických osob. Evidence se týká **pouze plateb v hotovosti**, a to jen inkasovaných na území ČR; **netýká se plateb bezhotovostních** a od 1. 3. 2018 díky nálezu Ústavního soudu **ani plateb kartou** (a to jak prostřednictvím platebních terminálů, tak online platby přes internet), nicméně poplatník může tímto způsobem přijaté tržby nadále evidovat dobrovolně (v současné době většina obchodů, nemusí měnit programy a zákazníci se mohou zúčastňovat účtenkové loterie). Formální náležitosti pro evidovanou tržbu splňuje podle zákona platba poplatníkovi, která je uskutečněna v hotovosti, prostřednictvím prostředků, které jsou určeny pouze k zaplacení zboží nebo služeb v prostorách využívaných vydavatelem prostředku nebo zboží nebo

služeb úzce vymezenému okruhu dodavatelů anebo k zaplacení úzce vymezeného okruhu zboží nebo služeb, šekem, směnkou, v jiných formách, které mají charakter obdobný uvedeným formám, nebo započtením kauce nebo obdobné jistoty, složené některým z uvedených způsobů platby.

Evidovanou tržbou nejsou mj. tržby ze vztahu souvisejícího s pracovněprávním nebo obdobným vztahem resp. z drobné vedlejší podnikatelské činnosti veřejně prospěšných poplatníků, jsou jí však (podle vyjádření Ministerstva financí, publikovaného v minulém článku) tržby v hotovosti přijaté znalci, splňují-li jinak zákonem o evidenci tržeb dané podmínky. Bližší informace viz na webu www.mfcr.cz v záložce *El. evidence tržeb*.

Rozhodným příjmem se podle zákona rozumí:

- u poplatníka daně z příjmů fyzických osob příjem ze samostatné činnosti, která je podnikáním, s výjimkou příjmu, který:
 - není předmětem daně z příjmů,
 - je z hlediska obvykle přijímaných tržeb ojedinělý nebo
 - podléhá dani vybírané srážkou podle zvláštní sazby daně;
- u poplatníka daně z příjmů právnických osob příjem z činnosti, která je podnikáním, s výjimkou příjmu, který není předmětem daně z příjmů,
 - je z hlediska obvykle přijímaných tržeb ojedinělý,
 - podléhá dani vybírané srážkou podle zvláštní sazby daně nebo
 - podléhá dani ze samostatného základu daně.

Evidenci tržeb podléhají tržby z činnosti, která je podnikáním, jsou-li realizovány v hotovosti, směnkou, šekem či jiným obdobným způsobem. Rozhodným příjmem naopak nejsou zejména příjmy z nájmu (podle § 9 zákona o dani z příjmů).

Pokud přijímá podnikatel tržby pouze bankovním převodem na účet nebo vkladem na účet v bance, tyto tržby do EET nespádají a podnikatel se nemusí do EET přihlašovat ani nikam nic hlásit. Před obdržením první tržby v hotovosti v budoucnu se pak do EET registrovat resp. přihlásit musí.

Tři režimy evidence

Od 1. května 2020 bude k evidenci tržeb možno využít:

1. **běžného režimu** (on line, běžný v současnosti v obchodech; poplatník je povinen nejpozději při uskutečnění evidované tržby zaslat datovou zprávou údaje o této evidované tržbě správci daně a vystavit účtenku tomu, od koho evidovaná tržba plyne, před zahájením evidence probíhá registrace),
2. **zjednodušeného režimu** (podle aktuálního znění § 10 odst. 1 zákona zřejmě jen tržby z prodeje zboží a služeb na palubě dopravních prostředků při pravidelné hromadné přepravě osob podle zákona upravujícího daň z přidané hodnoty; poplatník je povinen údaje o evidované tržbě zaslat datovou zprávou správci daně nejpozději do 5 dnů od uskutečnění evidované tržby a není povinen na účtence uvádět fiskální identifikační kód FIK; před zahájením evidence rovněž probíhá registrace³⁾) a

³⁾ Zrušeno bylo původní ustanovení § 10 odst. 2 zákona o EET „Ve zjednodušeném režimu se mohou evidovat také tržby, jejichž evidování běžným způsobem by

3. nově také tzv. **zvláštního režimu**; tento bude při splnění dále uvedených podmínek platit pro:

- poplatníka daně z příjmů právnických osob, který je poskytovatelem zdravotních služeb hrazených z veřejného zdravotního pojištění a přijímá za jejich poskytování úhrady od zdravotní pojišťovny, a
- poplatníka daně z příjmů fyzických osob (jak výše uvedeno, nikoliv za tržby ze vztahu souvisejícího s pracovněprávním nebo obdobným vztahem, jež evidenci nepodléhají).

Podmínky zvláštního režimu evidence tržeb v hotovosti jsou:

- neplátce DPH,
- příjmy v hotovosti (nikoliv tedy bezhotovostní) do 600 000 Kč za 4 bezprostředně předcházející kalendářní čtvrtletí a předpokládaná výše těchto příjmů ve 12 bezprostředně následujících kalendářních měsících nepřesahuje 600 000 Kč,
- nejvýše dva zaměstnanci (ledaže je další zaměstnanec zaměstnán pouze z důvodu a po dobu trvání překážky v práci na straně zaměstnance nebo čerpání dovolené zaměstnancem).

Před zahájením evidence si poplatník vyžádá povolení k evidenci ve zvláštním režimu.

Prvními dvěma způsoby, běžným a zjednodušeným režimem, jsme se zabývali v předešlém příspěvku, v tomto již jen shrnutí; soustředíme se hlavně na změny a zejména na režim zvláštní.

Evidence v běžném nebo zjednodušeném režimu

Podnikatel se musí před přijetím první tržby evidované v běžném nebo zjednodušeném režimu (neplatí pro zvláštní režim, viz dále) zaregistrovat do systému a požádat správce daně o autentizační údaje, a to prostřednictvím:

- společného technického zařízení správce daně datovou zprávou s ověřenou identitou této osoby způsobem, kterým se lze přihlásit do její datové schránky, a to ve formátu a struktuře zveřejněné správcem daně, nebo
- ústně do protokolu u kteréhokoliv věcně příslušného správce daně.

Dále musí splnit svoji oznamovací povinnost údajů o provozovnách, ve kterých se provádí činnost, ze které plynou evidované tržby. Údaji o provozovnách se rozumí i údaje o internetových stránkách, na kterých je nabízeno zboží nebo služby. Tato povinnost předchází procesu vydání certifikátu. Oznamovací povinnost se realizuje prostřednictvím společného technického zařízení správce daně na Daňovém portálu⁴⁾ Ministerstva financí, na němž je možno zjistit řadu informací. Výsledkem procesu je obdržení certifikátu, jenž má platnost 3 roky a jeho získání je bezplatné.

znemožnilo nebo zásadně ztížilo plynulý a hospodárný výkon činnosti, ze které tyto tržby plynou. Tyto tržby stanoví nařízením vláda“

⁴⁾ Nález Ústavního soudu: http://adispr.mfcr.cz/adisce/adis/idpr_pub/eet/eet_sluzby.faces

Evidence ve zvláštním režimu (§ 11a)

Správce daně vydá na základě žádosti poplatníka, který splňuje uvedené podmínky, **povolení pro evidování tržeb ve zvláštním režimu**. V žádosti poplatník uvede skutečnosti prokazující naplnění podmínek a údaje o provozovnách, v nichž přijímá evidované tržby, které nebyly správci daně dosud v souvislosti s plněním povinností podle tohoto zákona oznámeny. Rozhodnutí o povolení pro evidování tržeb ve zvláštním režimu je účinné ode dne následujícího po dni, ve kterém poplatník převezme blok účtenek, nejpozději však patnáctým dnem ode dne oznámení tohoto rozhodnutí. Přestanou-li být podmínky zvláštního režimu splňovány, je poplatník povinen tuto skutečnost oznámit správci daně do 15 dnů ode dne, ve kterém tato skutečnost nastala.

Při zvláštním režimu budou poplatníkům k hotovostním tržbám vydávány papírové účtenky. Podle § 15a správce daně předává poplatníkovi bloky účtenek jedenkrát ročně v počtu podle povahy a rozsahu jeho činnosti, v odůvodněných případech další bloky účtenek i před uplynutím jednoho roku; bloky těchto účtenek si dotyčný podnikatel vyzvedne na finančním úřadu. Zvláštní režim bude spojen s povinností podávat čtvrtletní výkaz o přijatých hotovostních platbách resp. o vydaných účtenkách.

Správce daně zruší povolení pro evidování tržeb ve zvláštním režimu, požádá-li o to poplatník, zjistí-li, že pominuly podmínky pro jeho vydání, nebo porušuje-li poplatník závažným způsobem evidenční povinnost.

Poplatník je při evidenci ve zvláštním režimu povinen (§§ 23a až 23c):

- nejpozději při uskutečnění evidované tržby vystavit účtenku s nejnižším pořadovým číslem z bloku účtenek tomu, od koho evidovaná tržba plyne,
- evidovat stejnopis vystavené účtenky s tím, že tato povinnost je splněna jeho uchováváním až do uplynutí lhůty pro stanovení daně z příjmů, ke které se vztahuje, a
- podat správci daně za každé kalendářní čtvrtletí, ve kterém uskutečnil nebo vrátil evidovanou tržbu nebo provedl její opravu, oznámení o tržbách evidovaných ve zvláštním režimu, a to do 20 dnů od konce tohoto kalendářního čtvrtletí.

Oznámení o tržbách evidovaných ve zvláštním režimu lze podat jen

- na tiskopisu vydaném Ministerstvem financí,
- na tiskovém výstupu z počítačové tiskárny, který má údaje, obsah a uspořádání údajů shodné s tiskopisem vydaným Ministerstvem financí, nebo
- datovou zprávou s využitím dálkového přístupu ve formátu a struktuře zveřejněné správcem daně
 - podepsanou způsobem, se kterým jiný právní předpis spojuje účinky vlastnoručního podpisu,
 - s ověřenou identitou podatele způsobem, kterým se lze přihlásit do jeho datové schránky, nebo
 - dodatečně potvrzenou za podmínek uvedených v daňovém řádu.

Poplatník je na účtence vystavené ve zvláštním režimu povinen uvádět

- své daňové identifikační číslo, ale jen pokud není jeho kmenová část tvořena obecným identifikátorem, kterým je rodné číslo,
- označení provozovny, ve které je tržba uskutečněna, pokud má více než jednu provozovnu,
- datum a čas přijetí tržby nebo vystavení účtenky, pokud je vystavena dříve, a
- celkovou částku tržby v české měně.

V oznámení o tržbách evidovaných ve zvláštním režimu je poplatník povinen kromě obecných náležitostí podání uvést

- a) své identifikační a kontaktní údaje,
- b) označení provozovny, ve které jsou tržby uskutečněny, pokud má více než 1 provozovnu,
- c) údaje týkající se účtenek a bloku účtenek a
- d) údaje týkající se evidovaných tržeb.

Údaje podle písm. c) a d) uvádí poplatník zvlášť za každou provozovnu, ve které jsou uskutečňovány evidované tržby.

Informační povinnost poplatníka (všechny tři režimy, § 25)

Poplatník je povinen mít na místě, kde se běžně uskutečňují evidované tržby, umístěno informační oznámení, které je dostatečně viditelné a čitelné, pokud to nevyklučuje povaha věci. Informační oznámení je poplatník povinen umístit na internetové stránky, na kterých jsou nabízeny zboží nebo služby. Obsahem informačního oznámení je text ve znění:

- při běžném režimu: „Podle zákona o evidenci tržeb je prodávající povinen vystavit kupujícímu účtenku. Zároveň je povinen zaevidovat přijatou tržbu u správce daně online; v případě technického výpadku pak nejpozději do 48 hodin.“,
- při zjednodušeném režimu: „Podle zákona o evidenci tržeb je prodávající povinen vystavit kupujícímu účtenku. Příjemce tržby eviduje tržby ve zjednodušeném režimu, tzn. je povinen zaevidovat přijatou tržbu u správce daně nejpozději do 5 dnů.“, nebo
- při zvláštním režimu: „Podle zákona o evidenci tržeb prodávající eviduje tržby ve zvláštním režimu a je povinen vystavit kupujícímu účtenku z bloku účtenek“.

Zákon přímo neupravuje formu informačního oznámení (např. podklad, velikost nebo barvu písma). Není podstatné, zda se bude jednat o tištěný nebo elektronický text. Nezbytné je, aby z pozice zákazníka bylo toto informační oznámení dostatečně viditelné a čitelné.

Na internetových stránkách poplatník splní uvedenou povinnost umístěním textu na libovolném místě viditelném pro návštěvníka webových stránek. Existence informačního oznámení, příp. jeho modifikace co do viditelnosti a čitelnosti, je vyloučena z povahy věci v případech některých činností prováděných v terénu či u zákazníka. Tyto situace budou posuzovány s ohledem na konkrétní okolnosti daného případu.

Obecně pro všechny tři způsoby evidence tržeb platí, že vystavuje-li poplatník fakturu, není pro účely evidence tržeb rozhodné, jaká forma platby je na ní uvedena, ale jakým způsobem je částka uvedená na faktuře fakticky uhrazena. Zaplatí-li zákazník

příslušnou částku v hotovosti nebo jiným obdobným způsobem, musí poplatník platbu zaevidovat, a to i tehdy, je-li jako způsob úhrady uvedeno bezhotovostně. Povinnost evidovat tržbu naopak nevzniká, je-li částka uvedená na faktuře uhrazena převodem z účtu na účet nebo složením hotovosti na účet v bance – a to i tehdy, je-li na faktuře uvedeno, že bude uhrazena v hotovosti.

Pokud se týká archivace dat, zákon nepřidává žádné nové povinnosti ohledně archivace dat nad rámec již stávajících právních předpisů.

Chybné zadání nebo storno platby

Jestliže poplatník chce již zasloupenou tržbu stornovat nebo opravit, musí postupovat podle § 7 zákona o evidenci tržeb. Tržbu zadá stejným způsobem jako normálně, avšak jako minusovou položku.

Pověření jiného poplatníka k evidování tržeb

Poplatník, kterému tržba plyne, může pověřit evidováním tržby jiného poplatníka, aby za něj tuto tržbu evidoval. Plyne-li jedna evidovaná tržba více poplatníkům, mohou tito poplatníci pověřit jednoho z nich, aby za ně tuto tržbu evidoval.

Poplatník, který je k evidování tržby pověřen, má povinnost evidovat tržbu poplatníka, který ho evidováním tržby pověřil, a odpovídá za porušení této povinnosti. Poplatník, který je k evidování tržby pověřen, plní i ostatní povinnosti poplatníka, který ho evidováním tržby pověřil, a odpovídá za jejich porušení; to neplatí v případě povinnosti, u které bylo mezi nimi ujednáno, že ji plní poplatník, který pověřil jiného poplatníka evidováním tržby.

Poplatník, který pověřil evidováním tržby jiného poplatníka, neodpovídá za porušení povinnosti, kterou má plnit poplatník, který je k evidování tržby pověřen, s výjimkou povinnosti evidovat tržbu.

Tržby, k jejichž evidování je poplatník pověřen, ale nelze evidovat ve zvláštním režimu.

Nepřímé zastoupení

Jedná-li poplatník svým jménem na účet jiného poplatníka, je povinen evidovat tržbu ten, kdo jedná svým jménem na účet jiného. Tržbu, kterou přijme poplatník jednajícím svým jménem na účet jiného, také nelze evidovat ve zvláštním režimu. Evidovanou tržbou poplatníka, na jehož účet bylo jednáno, je také platba plynoucí mu následně od poplatníka, který jednal svým jménem na jeho účet, pokud splňuje formální náležitosti pro evidovanou tržbu a v okamžiku přijetí poplatníkem, který jednal svým jménem na jeho účet, založila rozhodný příjem.

Přestupky a správní delikty, uzavření provozovny nebo pozastavení výkonu činnosti

Fyzická osoba se dopustí **přestupku** tím, že závažným způsobem úmyslně ztíží nebo zmaří evidenci tržeb; za tento přestupek lze uložit pokutu do 500 000 Kč.

Právnícká nebo podnikající fyzická osoba se dopustí **správního deliktu** tím, že závažným způsobem ztíží nebo zmaří evidenci tržeb.

Právnícká nebo podnikající fyzická osoba se dopustí správního deliktu tím, že jako osoba, která eviduje tržby, poruší povinnost

- zaslat datovou zprávou údaje o evidované tržbě správci daně,
- vystavit účtenku tomu, od koho evidovaná tržba plyne,
- umístit informační oznámení,
- zacházet s autentizačními údaji nebo certifikátem pro evidenci tržeb tak, aby nemohlo dojít k jejich zneužití.

Za správní delikt se uloží pokuta

- do 500 000 Kč, jde-li o správní delikt podle písm. a) nebo b),
- do 50 000 Kč, jde-li o správní delikt podle písm. c) nebo d).

Zjistí-li orgán příslušný k prověřování plnění povinností při evidenci tržeb zvlášť závažné porušení povinnosti zasílat údaje o evidované tržbě, podat oznámení o tržbách evidovaných ve zvláštním režimu nebo vydávat účtenky, nařídí okamžité uzavření provozovny nebo pozastavení výkonu činnosti, při které dochází k evidenci tržeb.

Orgán příslušný k prověřování plnění povinností při evidenci tržeb zruší rozhodnutím uvedené opatření bez zbytečného odkladu poté, co poplatník prokáže, že pominul důvod, pro který bylo toto opatření nařízeno. Proti rozhodnutí o zrušení opatření se nelze odvolat.

Výkon uzavření provozovny nebo pozastavení výkonu činnosti provede orgán, který opatření uložil, vyvěšením rozhodnutí o tomto opatření na vhodném a zvenčí viditelném místě u přístupového místa do provozovny. Je-li více přístupových míst do provozovny, vyvěsí se rozhodnutí u všech těchto přístupových míst.

Uzavřením provozovny nebo pozastavením výkonu činnosti, při které dochází k evidenci tržeb, nesmí být znemožněn výkon veřejné moci.

Literatura a další podklady

- [1] Zákon č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb, ve znění k 1. 5. 2020. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-112/zneni-20200501>
- [2] Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 26/16 ze dne 12. 12. 2017. Dostupné na https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2017/Pl_US_26_16_na_web_vcetne_vsech_disentu.pdf.
- [3] Vysvětlivky MF ČR na www.mfcr.cz v záložce *El. evidence tržeb*.

Správná citace:

BRADÁČ, A. Znalci, znalecké ústavy a evidence tržeb od května 2020. *Soudní inženýrství*, 2019, 30(4), 41–44. DOI: <http://dx.doi.org/10.13164/SI.2019.4.41>. ISSN 1211-443X.